

Date: 13th August-2026

PLASTMASSA SANOATINING BUGUNGI HOLATI: RAQAMLAR VA TENDENSIYALAR

Matchanova Ma'rifat Ikramovna

marifatmatchanova@gmail.com

ORCID-(0009-0009-8449-3706)

Annotatsiya. Mazkur tezisda plastmassa sanoatining bugungi kundagi rivojlanishi va bozorlarning qay hajmdaligini, shuning bilan birgalikda mintaqaviy taqsimotning qay darajadaligi, plastmassa sanoatining soha va tarmoqlar bo'yicha iste'moli va ekologik masalalar haqida tahlillar keltiriladi.

Kalit so'zlar: plastmassa, sanoat, kimyo sanoati, avtomobilsozlik, elektrotexnika, elektronika, polimer, qadoqlash, to'qimachilik, neft, dizel.

THE STATE OF THE PLASTICS INDUSTRY TODAY: NUMBERS AND TRENDS

Abstract. This thesis discusses the current development of the plastics industry in the field and the size of the markets, the degree of distribution associated with it, the consumption and environmental issues of the plastics industry and sectors.

Keywords: plastics, industry, chemical industry, automotive, electrical engineering, electronics, polymer, packaging, textile, oil, diesel.

Bugungi kunda plastmassa sanoati butun dunyo iqtisodiyotining asosiy tarmoqlaridan biri hisoblanadi. 2024-yildan qaraydigan bo'lsak, butun dunyo umumiy hisobida global bozor hajmi 600-650 milliard AQSH dollarni tashkil etgan bo'lsa, 2033-yilga borib bu miqdor 900 milliarddan oshishi prognoz qilinmoqda iqtisodchilar tomonidan. Plastmassa ishlab chiqarishda mintaqaviy taqsimotda Xitoy yetakchi o'rinni egallaydi va butun bozor hajmining 33 %ini tashkil qiladi. Butun Osiyo davlatlari birgalikda 19%ni tashkil etgan bo'lsa, Shimoliy Amerika 17% ishlab chiqarish hajmiga ega hisoblanadi.

Oziq-ovqat va ichimliklar, iste'mol tovarlari, avtomobilsozlik, elektrotexnika va elektronika kabi ko'plab sohalarda plastmassaga talab ortib bormoqda. Oziq-ovqat va ichimliklar sohasida qadoqlashga bo'lgan talabning ortishi tufayli global mahsulot iste'moli ortib bormoqda. Oziq-ovqat mahsulotlarining yomonlashishini kamaytiradigan va ifloslanishning oldini oladigan qadoqlash oziq-ovqat ishlab chiqaruvchilari tomonidan afzal ko'riladi.

Talab plastmassaning oziq-ovqat mahsulotlari va tashqi dunyo o'rtasida to'siq bo'lib xizmat qilish qobiliyati bilan bog'liq. Bundan tashqari, sport tovarlari, moda kiyimlari, o'yinchoqlar va polimer loyda polimerlardan foydalanish ularning yuqori chidamliligi va jismoniy stressdan himoya qilish qobiliyati tufayli ortib bormoqda. Bundan tashqari, ular har qanday o'lcham va shakldagi qadoqlashlarni yaratish uchun moslashuvchanlikni taklif etadi va ularni qoliplash oson.

Date: 13th August-2026

Plastmassa o'zining ajoyib elastikligi, chidamliligi va estetik jozibasi tufayli sanoatda tobora ommalashib bormoqda. Polimerlar chidamliligi tufayli elektr va avtomobil qismlarini qadoqlash uchun ishlatilishi mumkin. Oziq-ovqat va ichimliklar, iste'mol tovarlari, to'qimachilik, elektrotexnika va elektronika hamda avtomobilsozlik sanoatida tobora ko'proq foydalanilishi tufayli plastmassa bozori kengayib bormoqda. Elektr transport vositalariga bo'lgan talabning ortishi bozor o'sishini rag'batlantirish uchun ulkan imkoniyat yaratmoqda.

Neft va dizel kabi qazilma yoqilg'ilarning narxining o'sishi tufayli avtomobilsozlik sanoatida muqobil energiya manbalariga talab yuqori. Shu sababli, avtomobil ishlab chiqaruvchilari an'anaviy avtomobillar bilan deyarli bir xil quvvatga ega elektr avtomobillarini yaratdilar. Ular yuqori quvvatli elektr motorlari va murakkab plastik materiallardan foydalanliklari sababli, bu elektr transport vositalari juda samarali bo'lishi mumkin.

Sohalar bo'yicha qaraydigan bo'lsak, butun dunyoda ishlab chiqarilayotgan 400 mln tonna plastmassa hajmining eng ko'p qismini qadoqlash mahsulotlari tashkil qilib, umumiy hajmning 37 %ini egallaydi. Keyingi o'rinda qurilish va avtomobilsozlik bo'lib, ular 15 % ya'ni 60 mln tonnani tashkil etadi. Bu haqida Market Reports World 2025 yil statistikasida ma'lum etdi(1-rasm).

1-rasm. Sohalar bo'yicha plastmassa ishlab chiqarish 2025-yil natijalari

Butun dunyo bo'yicha plastmassa sohasiga 120 milliarddan ko'proq investitsiya kiritilgan bo'lib, bu kapitalning asosiy 42 %ini Osiyo-Tinch okeani mintaqalariga tegishli bo'lib, bu kapital asosida mavjud quvvatlarni kengaytirish bilan birgalikda aqlli materiallarni tadqiq qilish amalga oshirildi. Bioplastikaga bo'lsa, Shimoliy Amerika 1,2 milliard atrofida mablag' yo'naltirdi. Yevropa davlatlari tomonidan qayta ishlash infrastrukturasiga qariyb 500 million AQSH dollaroi ajratildi. Shuningdek, mazkur sohada xususiy kapital ishtiroki 2024 yilga nisbatan 18 %ga oshgan. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, rivojlangan davlatlarning, ayniqsa Yevropa olib borayotgan ERP tizimini butun dunyoda qo'llash nafaqat sanoat rivoji uchun, balki ekologiya zaralanishining ham oldini olishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. SkyQuest Research — Global Plastic Market Report 2024–2033 (skyquestt.com)

Date: 13th August-2026

2. Market Research Future — Global Plastics Market Size 2024–2035 (marketresearchfuture.com)
3. Statista — Global plastic production share by region, 2023–2024 (statista.com)
4. Market Reports World — Plastics Market 2024–2033, Investment Data (marketreportsworld.com)
5. Grand View Research — Global Plastics Market Industry Analysis (grandviewresearch.com)
6. Nature Reviews Clean Technology — Biodegradable plastics role, 2025 (nature.com)
7. IMARC Group — Plastics Market Report 2024–2033 (imarcgroup.com)
8. Expert Market Research — Global Plastic Market 2025–2035 (expertmarketresearch.com)
9. Nature Reviews Clean Technology, 2026; MarketReportsWorld, 2025
10. Sobirovich A. A. et al. AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING KORPORATIV MOLIYAVIY STRATEGIYASI VA ULARNING MOLIYAVIY HOLATI TAHLILI // JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH. – 2025. – T. 8. – №. 7. – C. 15-23.
11. Matchanovich M. T., Ikramovna M. M. DIGITALIZATION OF BANKING SERVICES IN THE BANKING SYSTEM BANK TIZIMIDA BANK XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH // O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2024. – T. 3. – №. 32. – C. 47-51.
12. Abdurazakov M., Matchanov T., Matchanova M. O 'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT SAMARALI TASHKIL ETISH VA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI (XORIJ TAJRIBASI) // Универсальная индексная библиотека прикладных наук в современном мире: проблемы и решения. – 2025. – T. 4. – №. 16. – C. 104-106.
13. Ikramovna M. M. et al. TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH BORASIDAGI ILG 'OR XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI // Научный Импульс. – 2026. – T. 4. – №. 41. – C. 240-249.
14. Ikramovna M. M. et al. RIVOJLANAYOTGAN IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINI XUSUSIYLASHTIRISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH YO 'LLARI // SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH. – 2026. – T. 4. – №. 42. – C. 38-45.

